

VOCI VALENCIANA

**QUAR POEMI TRADUKITA
DA
PARTAKA**

**Editerio Sudo
2019**

VOCI VALENCIANA

Quar poemi tradukita da Partaka

**Poemi da J. Roís de Corella, Teodor Llorente e
Partaka. Bilingua edituro ilustrita.
Detaloza introdukto da Gonçalo Neves.**

Editerio Sudo

Espinho, Portugal

decembro 2019

Voci Valenciana

Autori: J. Roís de Corella, Teodor Llorente, Partaka

Originala tituli: *Mourà's corrent la tramuntana ferma* (c. 1458), *Vora el barranc dels Algadins* (1904), *Jo sóc lo teuladí* (1885),¹ *Són eixes nits* (1985)

Tradukita da Partaka

Unesma edituro: decembro di 2019 (pdf-libro)

Espinho, Portugal

Todos os direitos reservados / Omna yuri rezervita

Verko en Ido (Idolinguo, Linguo Internaciona di la Delegitaro)

© Partaka (omna tradukuri e la originalajo di *Són eixes nits*)

© Editerio Sudo — Gonçalo Neves (introdukto e generala aranĵuro)

editerio.sudo@gmail.com

Imajo sur la kovrilo: pikturo da © Alex Alemany (n. 1943), Valenciana artisto apartenanta al movemiento “magiala realismo”.²

Imajo sur la dopa kovrilo: pikturo da © José Royo (n. 1941), Valenciana impresionista artisto.³

¹ Pri la titolo, vd. noto 57 (p. 47); pri la dato, vd. noto 58 (p. 48).

² Biografiala detali e galerio de lua verki trovebla ye:
<http://ermundodemanue.blogspot.com/2013/08/alex-alemany-obras.html>
(hispane)
www.rogallery.com/Alemany_Alex/Alemany-bio.htm (angle)

³ Biografiala detali e galerio de lua verki trovebla ye:
<https://www.tuttartpitturasculturapoesiamusica.com/2011/09/jose-royo-1941-valencia-spain.html> (angle)

TABELO DI KONTENAJO

Introdukto	4
1. La Valenciana	4
2. Valencia	8
3. Partaka, la misteriozo...	11
3.1. La unesma renkontro	18
3.2. La duesma renkontro	22
3.3. La triesma renkontro	23
3.4. La quaresma renkontro	24
4. La misterioza kantisto...	26
Ilustruri	33
Vorto a Couturat	35
J. Roís de Corella	36
Movos krulant la stelo tramontana	37
<i>Mourà's corrent la tramuntana ferma</i>	39
Teodor Llorente	41
Apud Ravino di Algadins	42
<i>Vora el barranc dels Algadins</i>	44
Me esas la paser'	46
<i>Jo sóc lo teuladí</i>	48
Partaka	50
Esas ti nokt'	51
<i>Són eixes nits</i>	53
Glosario	55

INTRODUKTO

Gonçalo Neves

Ica kelke popurita ma espereble interesiva libro kontenas quar poemi originale kompozita en la Valenciana linguo, da tri divers-epoka bardi, e la respektiva Ido-tradukuri. Pluse, kom uverturo, ol ofras anke homajeto a Couturat, dal tradukinto ipsa, la konocata Ido-skripto Partaka.

1. La Valenciana

Ka Valenciana? Kad existas tala linguo? Ube on parolas ol? Nu, existas ne nur la Valenciana linguo, ma anke la t.n. Acadèmia Valenciana de la Llengua (“Valenciana Akademio di la Linguo”), di qua la fondeso oficale (t.e. per lego koncernanta) aprobesis en 1998, ma qua konstituosis erste en 2001. Ica Akademio recente (en 2016) publikigis *Gramàtica Valenciana Bàsica* (“Bazala Valenciana Gramatiko”), quaza simpligita versiono di *Gramàtica Normativa Valenciana* (“Valenciana Normiziva Gramatiko”), quan olta publikigabis dek yari ante lore (do, en 2006). Inter la du dati (en 2014) l’Akademio lansis la importanta e detaloza *Diccionari Normatiu Valencià*

(“Valenciana Normiziva Dicionario”), qua esas konsultebila nur en Interreto.⁴

Nu, esas interesiva konstatar ke ica dicionario ofras du defini pri *valencià* (“Valenciana”): l’una es ampla, l’altra es strikta. Yen la defino ampla:

Romanala linguo parolata en la Valenciana Komunitato, e anke en Katalunia, Baleari, la Franca departemento Orientala Pirenei, Princio Andora, la oriental bendo di Aragon e la Sardiniana urbo Alghero, loki ube ol recevas la nomo Kataluniana.⁵

E yen la defino strikta:

Varianto di ica linguo, parolata en la Valenciana Komunitato.⁶

Do, segun la unesma defino, la Valenciana esas lokala nomo di plu ampla linguo, qua en altra loki (precipue en

⁴ www.avl.gva.es/lexicval/

⁵ Originale: *Llengua romànica parlada a la Comunitat Valenciana, així com a Catalunya, les Illes Balears, el departament francès dels Pirineus Orientals, el Principat d'Andorra, la franja oriental d'Aragó i la ciutat sarda de l'Alguer, llocs on rep el nom de català.*

⁶ Originale: *Varietat d'esta llengua parlada a la Comunitat Valenciana.*

Katalunia) recevas altra nomo (Kataluniana o Kataluna).⁷ Segun la duesma defino, la Valenciana esas lokala varianto di ta plu ampla linguo. Nu, la afero semblas esar konfuza e konfundigiva, e mem polemikal, ma esas anke vera ke, segun la Statuto pri Autonomeso dil Valenciana Komunitato, la Valenciana judikesas kom propra linguo, e, segun inquesti, ol reputesas kom tala anke da cirkume duimo del habitantaro di ta regiono. Irge, mem se on judikus la Valenciana e la Kataluna kom aparta lingui, lia extrema intersimilesa esas evidenta e mem frapanta. Ton pruvas i.a. yena tre amuzanta e mem kelke instruktiva naraco da Partaka ipsa:

Olim, dum mea sejourno en London, me eniris autobuso du-etaja, qua esis haltigita che sua unesma e chefa halteyo... Nokteskabis, e me renkontris mem plusa obskureso interne dil vehilo, ube me apen vidis kin o sis personi... On anke haltigabis la motoro dil autobuso, ed omno ibe esis quieteso, silenco ed obskureso... Me questionis Angla-lingue al konduktoro ulo tre kurta, pri ulo relatanta "Trafalgar Square"... Me rezolvis acensar l'eskalero duktant al supra etajo, e sideskar maxim ad-avane, ad-sinistre... Esis nulu ibe, e

⁷ La formo *Kataluna* (abreviuro di *Kataluniana*) ne ja es oficala, ma ol esas plene justifikebla e justifikinda per la exempli en la fonto-lingui di Ido (vd. mea *Suplementa Ido-Lexiko*, 2008, p. 76).

me nur renkontris plusa obskureso, se posibla... Ulu enirabis l'autobuso jus pos me... Ye kelka sekundi plu tarde, de mea du-etaja poziciono, me audis pazi acensanta l'eskalero... Ulu ne nur atingabis "mea teritorio", ma mem audacabis sideskar anke maxim adavane, ma ad-dextre, apud me... Ton me nule prizis, e me pensis: "Ho! Granda esas la mondo! Pro quo ico eventas?! Pro quo?!"... 'Subte', meze dil silenco e l'obskureso, me audis la voco di mea vicino, qua questionis direte e vortope lo yena: "*Que ets català?*" (Ka tu esas Kataluno?)... Tote surprizita, me ne povis kredar to quon me audabis, ma, pos eterna sekundo, me respondis: "*No exactament*" (Ne exakte). Hike, me pozis aparta emfazo dum pronuncar la lasta "t", quan Kataluni ne pronuncas... "*Ah, valencià...!*" (Ha, Valenciano...!), klamis l'altru, qua quik komprenis mea intenco...

Plu tarde, me questionis mea vicino (yuna e simpatioza Katalunulo laboranta en farmo-domo, norde di Katalunia): "Ma... quale' tu sucesis tante fidinde deskovrar mea matro-linguo nur per mea kurta questiono al konduktoro?"... "*Oh! Això es nota!*" (Ho, ton on perceptas!), ilu respondis kun plena konvinkeso.

Ka vere? ;-)⁸

⁸ "Olim en autobuso du-etaja". *Posta Mundi*, 2012, n-ro 15, p. 14.

2. Valencia

La regiono ube on parolas la Valenciana (segun la supera strikta senco) nomesas oficale Comunitat Valenciana (“Valenciana Komunitato”) e anke, neoficale ma tre ofte, País Valencià (“Valencia-lando”).⁹ Ol situesas alonge la estala litoro dil Iberiana Peninsulo, an Mediteraneo, en la teritorio dil Hispana stato. Ol esas Hispana autonoma komunitato, konstitucita en 1982, kande aprobesis olua Statuto pri Autonomeso, e de pos 2006 ol judikesas kom historiala nacioneso, segun la duesma artiklo dil Konstituco. En olua chef-urbo, Valencia (o València, segun la Valenciana ortografio), eventis la Internaciona Ido-renkontro 2016, de la 18ma til la 21ma di agosto, kun ok asistanti de sep landi, dum qua José García, ancien Idisto ed ULI-reprezentero en Hispania dum multa yari, prizentis emociganta diskurso pri sua Ido-agado. Per ol on saveskis i.a. ke il komencis lernar Ido en 1958, precize en Valencia, ube lua docero, Patricio Martínez, formacabis t. n. Barraca-Ido-grupo.¹⁰ Fakte, dum la 50a yari la movemento esis

⁹ Tale nomas olun Partaka, exemple, en “Stranja paroli ekiras mea boko” (*Posta Mundi* 2012, n-ro 12, p. 8).

¹⁰ Pri la renkontro on povas lektar fotografurizita raporto (nesignatita, do atribuebla al redaktero, Hans Stuijbergen, ilqua asistis olta) en *Progreso* 2016, n-ro 365, p. 24–26. En la sama numero (p. 27–28) publikigesis anke la diskurso da José García. Altra raporto es trovebla ye: <http://idorenkontrovalencia2016.blogspot.com/>

ankore sat aktiva en Katalunia, precipue en Barcelona — ube lore situesis la sideyo di Sociedad Idista Española (“Hispana Ido-Societo”), qua en 1957 recevis 282 ed expediis 388 postaji (“*inter letri, postkarti ed imprimuri*”)¹¹ — ed en Sabadell — ube exemple, en 1955, on brodkastis Ido-kurso omna-mardie per Radio Juventud de Sabadell (“Yunesala Radio di Sabadell”), lokala radio-staciono di qua la redaktero joyis recevar gratulanta letri de stranjera Idisti¹², e la kurso esis sucesoza, malgre la konduto dil Esperantisti di Sabadell, qui “*probis intrigar*” por impedir ol¹³ — e la eki di tal suceso certe ne faliiis atingar anke Valencia, ube “*importante persono Esperantista*” rezolvis transirar de Esperanto ad Ido¹⁴, ed ube ancien Idisto, Amadeo Leonor, riadheris al movimento.¹⁵ Pos du yari aparis en *Progreso* yena anonco, qua atestas la kresko dil movimento en Valencia:

Nia sdo Patricio Martínez aranjis ed editis *Mikra Kurso dil LI Ido*.¹⁶ Ica broshuro es interesanta e bona por ti qui komencas la studio di Ido.

¹¹ *Progreso* 1958, n-ro 186, p. 23.

¹² *Progreso* 1956, n-ro 180, p. 14.

¹³ *Progreso* 1956, n-ro 183, p. 14.

¹⁴ *Progreso* 1956, n-ro 180, p. 9.

¹⁵ *Progreso* 1956, n-ro 183, p. 14.

¹⁶ Originala titulo: *Pequeño curso de la lengua internacional IDO* (19 p., sen dato).

Samtempe, il komunikis, de Valencia, lo sequanta a nia prezidanto sdo de Nadal: "Ni fondis Ido-grupo en Manises (Valencia). Ni nomizis olu 'SEMERO'. Ol ja kontas 8 membri. Omna grupano devas esar membro dil Hispana Ido-Societo. Ni korespondos en Ido e certe respondizos omna Idaji qui arivos a la grupo 'SEMERO'. Calle Cueva Santa, 18-I^o, *Manises* (Valencia)".¹⁷

Uldie, espereble, ulu povos parexplorar e kompozar la historio di Ido en Hispania, kun partikular emfazo pri Katalunia e Valencia-lando. Segun mea rapida (tote neexhaustiva) esploro, Ido esis unesmafoye prezenta en Valencia ja en 1910, lor la famoza Nacional Expozo, ube la Suisa pastoro e stenografisto Friedrich Schneeberger (1875–1926) recevis diplomo pro sua *Mikra Kurso di Ido*, en Hispana tradukuro da Manuel Escuder,¹⁸ quo kompreneble entuziasmigis la redaktero di *Progreso* (do, Couturat ipsa): "*Nia gratuli pro ta suceso, qua montras, ke Ido facas tranquile sua voyo tra la mondo, malgre omna klamachi*".¹⁹

¹⁷ *Progreso* 1958, n-ro 186, p. 23.

¹⁸ Originala titulo. *Breve curso de la lengua internacional "Ido"* (propuesta como: Esperanto reformado). Curso completo en 10 lecciones. Traducido por Manuel Escuder. Lüsslingen: 1909. 48 p. (aparis anke Franca ed Italiana tradukuri di ca kurso).

¹⁹ *Progreso* IV, p. 724.

3. Partaka, la misteriozo...

Pos tre kurta expozo pri lua matro-linguo e lua nask-urbo, oportas nun parolar pri la homo, pri la tradukinto di omna quar poemi qui konstitucas ica libro, de qui un kompozesis da lu ipsa en la Valenciana. Oportas do parolar pri Partaka, un del maxim konocata Idisti nuna, ma anke la maxim misterioza...

Misterioza, unesme, pro la nomo. Quankam *Partaka* existas ya kom reala familio-nomo en Usa,²⁰ me trovis nula traco pri ol en la Iberiana Peninsulo. On darfas do konjektar ke ol es pseudonimo, od artistala nomo. Interesive, ol konsistas ek tri Ido-morfemi (*par-*, *tak-*²¹, *-a*), quankam la uzesko di ca pseudonimo, segun semblo, longe preiras la Ido-lerno dal pseudonimiero. Quon signifikas ica nomo? De ube ol venas? Nulu savas lo... Tamen, se esas vera lo rakontita (do, naracita) da Partaka ipsa en lua duesma romano, lua astoniva nomo venas de evo sat frua:

²⁰ vd. www.ancestry.com/name-origin?surname=partaka (vd. anke imaji 1 e 2 sur p. 33).

²¹ **tako** esas peco, ordinare T-forma, fixigita per la bazo dil T, an qua on ligas la amaro di navo o batelo, por senmovigar olca. Defino segun Dyer ek *Progreso* VI-603 (la plura defini di *tako* che Pesch korespondas a *taketo*, anke segun P. VI-603). [A *cleat*, F *taquet*, G *Klampe*, H *cornamusa* (anke Valenciana, segun *Vocabulari Náutic* de Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2018, p. 46), I *galloccia*, R *утка*; Portugalana *cunho*, Nederlandana *klamp*, *kikker*, Sueda *knap*]. Tre interesive, en la Baska, ica objekto nomesas *pataska*!

Ma, exkuzez me! Ka me ne ja introduktabas me? Ho, me regretas lo! Pardonoz a me! Me nomesas Partaka. Par-ta-ka. Ho, yes, me savas lo! Me ja savas, ke mea nomo esas, od adminime semblas esar, kelke rara; tamen, kand on fine sucesas lernar ol, on ne plus oblivias ol, nek konfundas ol ad irg altra nomo apartenant a persono vivanta o mortinta. Yen ke mea nomo klare montras mea personaleso.

Omna to memorigas da me lo dicita da mea santa matro, kand el saveskis la "nomacho" quan me ipsa rezolvabis krear ed adoptar: "Yen ke inter amaso de bela nomi, quin tu povis selektar, tu selektabas tal nomacho! Pro quo tu ne selektis nomo qual Yákaró o Brayo, por exemplo, qui esas bela nomi?".²²

Misterioza anke pro ke lua nasko-yaro es nesavata e, segun semblo, nesavebla. Kande me preparis mea verko *Esperanto ed Ido: diferanta voyi adsur Parnaso*, me pregis plura mencionita skripteri informar me pri sua nasko-yaro. Anke Partaka pregesis, ma il respondis yeno, per privata e-postal mesajo ye 2018-02-09:

E pri me ipsa, yen ke, pro personal motivi, me ne darfas savigar mea nasko-yaro, sed nur mea nasko-

²² *Habemus LIA*. Original Ido-verko ciencia-fiktiva. Barcelona 2010. 159 p. [p. 40]

yarcento: me naskis en la 20ma yarcento, quankam on asertas, ke me fakte naskis en la 19ma yarcento, e ke me havas pakto kun la diablo :-) Omno posiblesas, ka no? Sioro Martignon konvinkesas, ke me esas exterterano: Valenciana exterterano.

E do mea verko aparis (la unesma edituro en novembro, la duesma, en decembro di 2018) sen irga menciono pri lua naskoyaro... Nu, se ni savas nulo pri la yaro, ni tamen savas lua preciza nasko-dio, pro yena publika mesajo a Martyn, en qua Partaka (ka pro ne-atenco od instantala distrakteso? ka pro subita aceso di entuziasmo?) kelke levas la velo:

Yen ke "La Festaro Partakala" (anke "La Santaro Partakala") esas nula rakonto, ma realajo pri olqua me raportabas nur kelkete. Por exemplo, se me juste memoras lo, me recente skribis hike, ke, singla 10ma di oktobro, me celebras Santa Barcelona, pro ke ta-die, multa yari ante nun, me arivis en Barcelona vizanta habitar ol. E me sucesis prie. Me anke raportabas ulfoye, ke, quoniam ne existas Santa Partaka (adminime kanonizita :-), me celebras simbolale "La Festaro Partakala" dum la tota monato septembro. La Festaro finas ye l' 30ma, dio di mea adveno en la Tero.²³

²³ Mesajo 15430 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2015-12-06).

Quon plusa ni savas pri nia prizata misteriozo? Apene irgo. Partaka aparis en Idia en 2003 per yena publika mesajo, sub la titolo “Introdukto”:

Quale vi standas, kara idolistani?

Me deziras introduktar me:

Me nomesas Partaka ed ica es mea unesma mesajo e mem komunikado en Ido.

Sincere, me ne konocabis ica linguo ante un monato, ma certe ja me lernis Esperanto ante multa yari e me praktikis ol kelkete.

Tamen nune forsan me bezonus lerneskar la linguo Ido. Me regretas la breveso di ca letro, predankas via jentilesio e sendas a vi omna kordialega saluto.

Til riskribo!!!!²⁴

Balde pose, responde a James Chandler, Partaka revelas anke sua nasko- e habito-urbi:

Respektinda e kompreneble kurioza idolistestro
James:

²⁴ Mesajo 8699 en la Yahoo-grupo Idolisto (2003-05-25). Balde pose (2003-06-18) il introduktis su anke en la Yahoo-grupo Idoespanyol (mesajo 802).

Me naskis en Valencia, ma me habitas en Barcelona ante multa yari. [...]

Danko pro vua rapidega komunikado e pardonez mea povra savo pri la parolado ed anke la skribado di ca bela linguo.

Til nexta, James.²⁵

Tale debutis Partaka. Unesme quaze timide, per mesaji neofta, mem rara, pose sempre plu ofte, sempre plu interveneme, sempre plu vervoze, til ke il divenis un del maxim aktiva membri. E balde il sentis mem la bezono krear propra grupo: ye 2004-05-13 naskis ya la Yahoo-grupo Ido-Català-Occitan, quan il surprize fondis e til nun animas ed entuziasmoze nutras per bunta mesaji, senfatige stimulante olua membri, regretinde ne sempre tre reaktema. Pos du yari, ye 2006-03-03, il kreis mem duesma Yahoo-grupo, posta_Mundi, tote altra-sorta, en qua on praktikas rara e pro to maxim dezirinda ed aplaudinda interlingual ekumenikismo, nam ibe singlu darfas publikigar mesaji en la auxiliara lingui qui maxim plezas a lu.

Tale Partaka, la misteriozo, divenis un del maxim konocata ed importanta figuri dil nuna Ido-movemento. Tamen il ne limitizis su per publikigado di mesaji en diversa Yahoo-grupi. Il konsakris su anke a literaturo e divenis atencinda Ido-

²⁵ Mesajo 8711 en la Yahoo-grupo Idolisto (2003-05-26).

skriptero. Libro-forme il debutis en 2007 per la tradukita kolekturo *Citaji*. En 2010 aparis lua cienco-fiktiva romano *Habemus LIA*, ulo senprecedenta en la interlingual panoramo, nam la temo dil romano esas auxiliara lingui, ed en ol pleas rolon konocata interlinguani. En 2013, il publikigis la Ido-proverbaro *Dicaji*. En la sequanta yaro (2014) aparis lua duesma romano, nun pri religiala temo (*Evangelio segun Partakael*) e pos tri yari (do, en 2017) lua kolekturo *Espritaji*, tradukita precipue del Hispana e Valenciana.

Pluse, il publikigis original e tradukita poemi en diversa interretala forumi, precipue che ICO (IdoCatalàOccitan). Partaka esas un del precipua kunlaboranti dil interesiva ed unika pdf-revuo *Posta Mundi*, en qua publikigesas artikli en plura auxiliara lingui e linguala projeti, e di qua aparis 31 numeri inter 2011 e 2019. En ica periodalo, Partaka til nun publikigis multa poemi e prozaji, original e tradukita, ne nur en Ido, ma anke en sua propra Ido-simila linguala projekto Populido. Inter oli certe meritas emfazon lua kompleta Ido-tradukuro di *The Prophet* (1923), konocata verko dal Libanan-Usana poeto, essayisto e piktisto Khalil Gibran (1883–1931), olquan Partaka publikigis chapitrope (o “*sendajope*”, quale il espritoze expresas lo) sub la titulo *Ila Profeto*, en singla numero di ta revuo.

Partaka, per sua stilo vivaca e fluanta, per sua salutara kreiveso ed astonanta explotemeso, pro sua kapableso uzar ed

utiligar omna potencialaji e virtualaji di Ido²⁶ e profitar de oli por produktar efekti agreable surprizanta, kelke memorigas la skripto-maniero di Louis Pascau (1913–1983), ilqua olim animis la pagini di *Progreso*, ube lore regnis tono solen e profesoral.

Nu, yen do la homo e la skriptero, pri qua on savas tante poke: Partaka, la misteriozo. Suspektemi povus mem dubitar ka Partaka reale existas: ka lu ne povus esar altra samideano — konocata Idisto — qua sub fiktiva nomo publikigas omna lua (tamen sua) mesaji e libri nur por amuzar su, por eludar la cirkonspektemeso di sua samskopani? Ka lu ne povus esar avataro di Jean Martignon, di Tiberio Madonna o mem di me ipsa? Nu, ulu sat kredem e bonvoloza povus alegar: “*Ho, aparis tamen lua portreto*²⁷ — *ja dufoye, la sama portreto — unesme*

²⁶ Yen exempli, ek la poemi inkluzita en ca libro. En sua tradukuro de Roís de Corella, Partaka uzas ne min multe kam 39 elizioni, tale distributita: substantivi (15), adjektivi (8), artiklo (7), adverbi (6), verbi (3). Ad ici il adjuntas, kom novajo, eliziono dil final vokalo dil prepoziciono *di* avan *ica*: *d’ica*. Pluse, il anke rekursas al specal artiklo *le* por pluraligar elizionita substantivo (novajo olim enduktita da Andreas Juste), exemple: *le ciel’*. Anke en *Apud Ravino di Algadins*, da Llorente, Partaka uzas du “le-aji”: *le mueley’*; *le passer’*. Fine, la titulo ipsa di *Esas ti nokt’* ja montras plusa novajo, maxim probable enduktita da lu ipsa kom unesma (til nun me ya ne renkontris ol en verki da altri): la pluraligo di elizionita substantivo per avana plurala pronomo: *ti nokt’* vice *ta nokt’*. Tamen lua poemi — e le original e le tradukita — restas komprenebla, fluante lektebla e facile kantebla!

²⁷ Riproduktita en ca libro, sur p. 50.

*en Adavane!*²⁸ *e longe pose en Posta Mundi;*²⁹ *do Partaka havas reala vizajo, e lua traiti esas plene homala!”* Nu, povus alegar min kredema altru: *“Fotografurin tamen irgu povas facile falsigar! Qua povus garantiar ke ta vizajo apartenas al auroro dil apokrifita evangelio publikigita en 2014?”*

Tamen ja eventis adminime quarfoye ulo quo posibligas eskartar irga dubiti: renkontri da Partaka kun konocata Idisti en Barcelona, olquin nia skriptero espritoze nomizis *“somitorenkontri”* e publike deskriptis kun admirinda vervo ed entuziasmo. Or nulu del renkontriti publike dementiis ke la fotografita vizajo korespondas ad olta dil homo quan li per sua propra okuli vidis e per sua propra boko adparolis lor ta rendevui. Do Partaka reale existas, karne-ed-oste, nefiktive, ed il certe ne esas exterterano: on do ne plus spekuliz pri to!

3.1. La unesma renkontro

La unesma renkontro eventis en mayo di **2006**. Me transskribos hike la tota naraco da Partala, malgre olua longeso, ne nur pro ke ol esas saporosa literaturala peco per su ipsa, ma anke pro ke ol amuzive e mem instruktive expresas l’anxio qua naturale karakterizas irga unesma renkontro ed irga unesma parola experienco per nova linguo. Yen olu:

²⁸ n-ro 6, novembro-decembro 2004, p. 15.

²⁹ n-ro 26, novembro-decembro 2013, p. 35.

Kar amiki samideana:

Dum la pasinta monato mayo, me havis la honoro e la plezuro renkontrar e salutar un ek nia maxim aktiva Idisti anciena, nome samideano Eberhard Scholz di Germania.

Quoniam sioro Scholz esis vakancanta en Katalunia kun sua familiani, ni aranjis inter-renkontrar en l'aerportuo di Barcelona, jus paro de hori ante ke l'aviono retrovenigus li aden la Germana chefurbo, Berlin.

Por inter-rikonocar maxim fidinde, me anuncabis sive metor, sive portor anmanue' maxim brilanta ed oranjea kasqueto, olquan nulu altra audacus montrar publike, ecepte, forsan, monako Budhista Tibetana. Eberhard afirmabis portor reda chapelo, e vartor apud la granda eskaleri dil vestibulo di l'aerportuo... Nula problemo, segun semblo.

Quankam la reda chapelo, quan sioro Scholz portis anmanue, esis advere ne tante impresanta (me imaginabis ol esar, me ne savas pro quo, ne nur reda, ma anke granda e harda chapelo Malagana-stile), ol quik videblesis da me de l'enireyo dil vestibulo, e me iris ad ol por salutar Eberhard Scholz, qua, ta-instante, esis stacanta...

Nia samideano, pos konocigir da me ilua spozino e filiulo, ekiris kun me la vestibulo por kelke promenar e,

maxim tranquile, inter-komunikar exter ol, segun mea prego...

Notinde, ke ta esis l'unesma foyo, ke mea voco audezis da Idisto; e nur altra-foye, e nur dum mi-horo admaxime, me 'parlabis' Ido, ma, ta-kaze, ad Espisti dum renkontro eventinta, che Barcelona, pasinta-septembre...

Sioro Scholz e me inter-komunikis en Ido, ya pasable longe e senprobleme, pri diversa temi... Ma ne tante importas nia traktita temaro, quante l' fakto ke nia inter-komunikado nur esis posibla' danke helpo-linguo internaciona quala Ido, nam ultre Ido, Eberhard 'parlas' nur la Germana, idioma per qua me ne ja kapablesas inter-komunikar...

E tale, ni *adeis amikale nia partikulara somitorenkontro e ni ipsa, til ke futura Ido-renkontro riasembligos ni.

Utinam! Amen! Inshala! Lo esez tal!³⁰

La ceno pri la reda chapelo memorigis da me artiklo quan me recente rilektis en anciena numero di *Universala Kalendaro*,³¹ olima yarala publikigajo da Ido-Centrale Berlin, ulsorta prekursoro dil nuna Ido-amiki Berlin. L'artiklo ne esas signatita, do ol kredeble kompozesis da un de le Jacob. Lore,

³⁰ Mesajo 2585 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2006-07-07).

³¹ 1927, p. 33.

personal viziti, renkontri e sejorni da Idisti che altra Idisti esis multe plu ofta kam nun, quankam la nuna Idisti, generale, esas tam voyajema kam le lora. Pro to l'artiklo esis tre oportuna por la samideanaro dum ta apogea periodo di nia linguo. Yen olu:

Quale Idisti interkonocigas su?

Kelkafoye eventas, ke on devas aceptar Idisti, quin on ne ja vidis antee. La fotografuro, quan on povas vidar, helpos forsan, ma ofte ol anke esas sen valoro. On ya povas uzar plura manieri inter-konocigar su en staciono od anke altraloke. Ante omno on havez bone videbla Ido-insigno, posible sur nigra o blua vesto. La flava propago-insigno (kun enskriburo Ido) esas tre apta por to. Duesme deskriptez a la aceptonta Idisto la vesti. Triesme on portez en la manui Ido-libro o revuo kun atencigiva titolo, qua devas esar konocata da la altru. Komprenende on devas tre atencoze observar omna homi, qui vartas en la staciono. Or, la aceptanto anke devas regardar omna pasanti. Lu havez, se to esas posibla, plura Idisti en la staciono ye diversa loki, kun granda Ido-flago o standardo atencigiva. Exekutante la donita konsili, qui ne exhaustas la multa posiblesi, on certe ne falios renkontrar la serchata Idisto, on sparos la decepto di falio.

3.2. La duesma renkontro

Tamen me retrovenez a Partaka ed a lua rendevui. La duesma eventis en oktobro di **2009**, kande il renkontris altra Germano en Barcelona. Anke ica naraco, quankam multe plu lakonika, meritas inkluzesar hike, pro historiala motivi. Yen olu:

Estimata samideani:

Per ica mesajo, kun plezuro e maxim volunte, me deziras informar vi omna, ke pasinta-saturdie, la 24ma di oktobro (102ma aniversario di Ido), nia Germana samideano, Ferdinand Moeller (qua esis vizitanta Barcelona) e me interrenkontris en la chef-urbo di Katalunia, e kunsidinte komfortoze, ni interkomunikis en Ido dum plu kam kin hori, drinkante fresha e saporoza biro.

Nia helpo-linguo internaciona e nia movimento, kompreneble, ganis la chefa protagonismo che nia partikulara ed agreabla somito-renkontro.

Ido vivez! Vivez Ido!³²

³² Mesajo 8066 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2009-10-26).

3. La triesma renkontro

En februaro di **2010**, kelka monati pos l'antea rendevuo, Partaka renkontris, itere en Barcelona, Usano habitanta Japonia, kun ilqua lu promenis e babilis tra la urbo. Yen lua naraco:

Kara samideani en la tota mondo:

Plezas a me informar vi omna, ke pasinta-saturdie, la 27ma di februaro, samideano Peter Totten (veninta de Japonia) e me interrenkontris en Barcelona. Dum paro de hori, ni juis interkomunikar en Ido, promenante, tranquile ed agreable, en la centro dil chef-urbo di Katalunia (anciena quartero, parko, portuo, "Rambles", edc.)

Kompreneble, nia chefa konverso-temo esis nia helpo-linguo internaciona, Ido, e la stando dil Ido-movimento, ma ni anke pritraktis altra temi.

E tale, pos nia partikular somito-renkontro du-hora (advere kurta, quankam maxim agreable e profitoza), l'amiko Peter Totten e me disiris kom bona samideani.

Kordial ed amikal saluto de Barcelona!

Ido vivez! Vivez Ido!³³

Me adjuntez ke en 2011 — do ne tre longe pos la supere naracita rendevuo — Peter Totten asistis la internaciona Ido-

³³ Mesajo 9023 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2010-03-03).

renkontro en Echternach, Luxemburgia, ube il impresis Jean Martignon per sua natural e fluanta Ido-parolo.³⁴

3.4. La quaresma renkontro

En februaro di **2012** Partaka renkontris, evidente en Barcelona, Estoniana Idisto, qua lore esis la prezidanto di ULI. Yen lua naraco pri ta noktala rendevuo:

Estimata samideani e samskopani en la tota mondo:

Plezas a me informar vi omna, ke pasinta saturdio produktesis en mea urbo, Barcelona, somito-renkontro inter nia nova (e maxim recente elektita) ULI-prezidanto, nome Anvarzhon Zhurajev, alias Joni, e me ipsa.

Yen ke l' nuna ULI-estro esis sejnanta en Barcelona (dum longa seman-fino) kun sua spozino e grupo de amiki e kolegi Rusa, e kande me saveskis pri lia vizito en la chef-urbo di Katalunia, Joni e me quik trovis la maniero interrenkontrar.

Me havis la honoro invitesar dinear en l'apartamento, ube la tota grupo esis sejnanta, ed ibe, dum drinketar reda vino (ed aquo e teo), la ULI-prezidanto e me havis la granda fortuna interkomunikar nur en Ido (e tote senprobleme) dum tri hori.

³⁴ vd. lua lektinda (mem lektenda) *Antologio di Letro Internaciona e Kuriero Internaciona*, 2016, p. 213.

(Nia somito-renkontro eventis de 21 kl. til nokto-
mezo)

Ido vivez! Vivez Ido!

Vi omna standez bone!³⁵

Yen do: Partaka, la skripto, Partaka, l'animero di interretala grupi, ne celas su dop la skreno nek neglijas la social kompozanto dil movimento, la direta kontakto interhoma, la konversado sen mediaco da mashini od implementi. Yen lu en l'aerportuo, yen lu sur avenui turboza, yen lu quiete sidanta avan chopino de biro, yen lu che hosti en sua amata Barcelona, kun Idisti, kun samskopani, por intima konocesko ed amikesko.³⁶

Yen ecelanta portreto pri mento internaciona, qua renkontris la perfekte fitanta linguo, la idioma ideala por lua vervo, la komunikilo quan il diletas e qua delectas il... ed altri, per la maniero kreiva, original ed ofte surprizanta en qua il uzas ol en plura domeni.

³⁵ Mesajo 11290 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2012-02-06).

³⁶ Lektinte la manuskripto di ca verko ante publikigo, Partaka sendis a me privata e-postal mesajo (ye 2019-12-17) informanta me pri plusa renkontro, pri qua, segun mea esploro, nulo skribesis en publika forumi: *“Ultre to, esis grava somito-renkontro en Barcelona kun Robert Pontnau (maxim probable la 2ma, do pos olta kun Eberhard). Fakte, ni interbabilis dum plu multa hori kam kun la cetera samideani. Ni dejunis ensemble, promenis longe, haltis ultra-loke por drinkar biro, eniris librerii, edc.”*

4. La misterioza kantisto...

Tri yari ante nun (do en 2016), mea Kanadan amiko Gilles-Philippe Morin atencigis da me ke il trovis en Interreto informi pri ul kantisto nomata Partaka, di qua on povas mem askoltar kelka kansononi en Youtube. Nu, pos ta informo, pro kuriozes, anke me kelke exploris en Interreto e sucesis glinar kelka datumi (ya tre poka) pri ta Partaka kantista, qua montresas mem plu misterioza kam la Partaka Idista...

En l' artistala medii nulu savas la vera nomo dil kant-auroro³⁷ qua prizentis su sub la (probabla) pseudonimo Partaka. On savas nur ke il naskis en la quartero Carme (barri del Carme) en Valencia, en 1955, e ke il eniris la kansonala mondo evante 20 yari.³⁸ Il atingis la finali dil festivali di Xirivella, Alboraiia ed Altea e partoprenis la duesma e triesma Aplec de la Cançó (“Kanson-Asemblo”) en Xàtiva.

En oktobro di 1979 il translojis a Barcelona e komencis kantar en metroal stacioni.³⁹ Tamen, danke sua talento e persistemeso, il atraktis la atenco da muzikal experti. Il ya vinkis (samrange kun altru) en la konkurso Veus Noves-80 (“Nova Voci-80) di Ràdio 4 e ganis la premio Terra Nostra (“Nia

³⁷ **kant-auroro:** muzikal artisto qua skriptas, kompozos e kantas sua propra kansononi, inkluze la texto e melodio.

³⁸ vd. Agustín Ruiz Sánchez: “Les noves veus de la cançó”. *Catalunya Cristiana*, yaro 4, n-ro 189, 8–14 mayo 1983, p. 26.

³⁹ <http://orio43musica.blogspot.com/2010/03/partaka-barri-del-carme.html>

Regiono”) en Toluges (Ocitania), ed en 1983 il partoprenis la kanson-konkurso Cançó 83, en Palau de la Música (“Palaco dil Muziko”), ed esis un de la laureati. Kom premio, il povis grabar sua unesma disko, che Belter, kontenanta du kanson: *Barri del Carme* (skriptita da lu ipsa) e *Don Pipiripiu* (skriptita da anonimo en la 16ma y.c. e muzikizita da lu).

En 1986 aparis lua disko *Per sempre més* (“Por sempre senfine”) che Blau (qua pose divenos Disc Medi), grabita en Estudis Sono Centro de Barcelona ye la 11ma, 12ma e 13ma di novembro 1985, kun la kunlaboro da Jaume Ambrós (piano e sintezili), Quique Soriano (gitari), Jordi Gas (kontrabaso) e Jordi Blasco (perkut-instrumenti), e qua kontenas non kanson, inter li, sur la reverso, du qui aparas kun Ido-tradukuro en ica libro: *Són eixes nits* (4:32) e *Vora el barranc dels Algadins* (3:19). Omna kanson skriptesis da Partaka, ecepte olca.

Pos preske dek yari, en lingüistikala verko,⁴⁰ Ricard Morant e Miquel Peñarroya i Prats citis mem lua kanson (e bela poemo) *A voltes m’agradaria* (“Kelkafoye a me plezus”, 3:54),⁴¹ inkluzita en ta disko, quankam li senmotive chanjis olua titulo (*De vegades m’agradaria*).⁴²

⁴⁰ *Llenguatge i cultura: per a una ecologia lingüística*. Col·lecció Biblioteca Lingüística Catalana, Universitat de València, 1995, 377 p. [p. 161].

⁴¹ Askoltebla hike: www.youtube.com/watch?v=gCUbYibGHWI

⁴² La senco tamen ne chanjis, nam *de vegades* signifikas lo sama kam *a voltes* (“kelkafoye”).

La disko pose rilansesis en 2014, quo atestas ke la kantisto prizesas ed admiresas til nun. La tota kontenajo es askoltebla che Spotify.⁴³ Por askoltar ol, on mustas apertar gratuita konto. Ico esas tre facile facebla e sendubite valoras la peno, nam la voco di Partaka es neimagineble ravisiva:⁴⁴ kelke askoltinte pro kuriozesos, on certe ne falios askoltar la tota disko.

En 1990, editesis da Conselleria de Cultura, Educació i Ciència (“Ministerio pri Kulturo, Eduko e Cienco”), en Valencia, la 76-minuta kolektiva disko *Quart Creixent* (“Kreskanta quarimo”), quan partoprenas Partaka — per la kansono *Seies al balcó* (“Esis tu sidant sur la balkono”), ja aparinta en l’antea disko individual, e plusa 20 artisti Valenciana.⁴⁵

En 1996 aparis che Salseta Discos lua triesma disko, titulizita *Enigmàtic món* (“Enigmatoza mondo”) e kontenanta dek kansoni. La disko judikesis kom “*francament molt bo*” (sendubite tre bona)⁴⁶ da Quimet Curull e da Mario Prades (qua lore interviuvis Partaka por *Diari de Tarragona*).

⁴³ <https://open.spotify.com/album/4EXUfI5J9fWdkoZYnVBnoB>

⁴⁴ *veu profunda* (“profunda voco”) segun Agustín Ruiz Sánchez (vd. noto 38).

⁴⁵ Ovidi Montllor, Al Tall, Joan Amèric, Peika Bes, Carraixet, Carles Enguix, Lluís “el Sifoner”, Montse Anfruns, Remigi Palmero, Ritme Tregat, Paco Muñoz, Trullars, Mara del Alar, Eduardo Joanes, Cave Canem, Pep Sanchis “Gatxes”, Carmen Torrelles, Urbalia Rurana, Lluís Miquel, “Creix el Cant”.

⁴⁶ http://troba-dors.blogspot.com/2013_11_03_archive.html

Tamen, pos poka yari, subite, on cesas vidar Partaka ed audar pri lu en la muzikala medii di Barcelona. Nulu savas certe adube il iris e quon il divenis. En 1999, en la sama yaro kande la Galisiana muzik-historiisto Xosé Aviñoa (n. 1949) menciona lu en importanta verko,⁴⁷ la revuo *Serra d'Or* prizentas lu kom “*desaparegut*” (desaparinta) ed, asertite, “*viatjant per Turquia*” (voyajanta tra Turkia)...

Segun semblo, Partaka interrompabis o mem definitive cesabis sua muzikala kariero. Astoniva atitudo di muzikisto e poeto qua, ne tro longe ante lore, en interviuvo kun M. Dolors Canela i Barrabeig, titulizita *La música m'ajuda a viure* (“La muziko helpas me vivar”), asertabis ke “*Se ne esabus pro la muziko, me ne savas ka me povabus rezistar vivar en socio quala la nia*”.⁴⁸

En quala socio? En socio kruel, trivial e vulgara, quale il qualifikabis ol en sua kansono *Gràcies a tu* (“Danke tu”), inkluzita en la disko *Enigmàtic Món...*

Tamen, malgre la neexpektita eklipso di Partaka, lua nomo e lua muziko ne cesos esar memorata. Exemple, en 2011, Josep Vicent Frechina i Andreu (n. 1966), bone reputata literatural e

⁴⁷ *Història de la música catalana, valenciana i balear*. Barcelona: Edicions 62, 1999. 270 p. [p. 44]

⁴⁸ Originale: “*Si no hagués estat per la música no sé si hauria pogut resistir viure en una societat com la nostra*”. En *Catalunya Cristiana*, yaro 13, n-ro 632, 31ma oktobro 1991, p. 26.

muzikal kritikisto Valenciana, mencionalas lu en dika fakala verko.⁴⁹ Pos un yaro, ye la 11ma di aprilo 2012, en la Publika Biblioteko di Tarragona, Miquel Pujadó i García (n. 1959), Madridana Katalun-lingua skriptisto e kant-autoro, lor diskurso e muzikala recito pri la “*historio dil Kataluna poezio per la kansoni*”, ne oblivias mencionalar anke la poemala muzikizi da Partaka.

Gilles-Philippe Morin, quan me mencionis en la komenco di ca chapitro, atencigis da me anke la simileso inter l’unika konocata fotografuro pri Partaka la Idisto e la diversa fotografuri pri Partaka la kantisto qui esas regardebla en Interreto. Advere, komparante olta (p. 50) ad olci (imaji 1, 3, 4, 5 sur p. 34), on povus mem suspektar ke koncernesas la sama persono o ke, adminime, existas proxima parenteso inter le Partaka.

Nu, kande me atencigis publike⁵⁰ ke en Youtube⁵¹ on povas askoltar la poemo *Vora el barranc dels Algadins* kantata dal Valenciana kantisto e skriptisto Paco Muñoz (n. 1930), kun muzikizo da Partaka, la konocata samnoma Idisto respondis yene:

Ho, yes, grand-anma (e grand-boka :-) Gonçalo! Ta bela muziko kreesis da mea frato, Yannis Partakanakis,

⁴⁹ *La cançó en valencià. Dels repertoris tradicionals als gèneres moderns*. Col·lecció Recerca. Acadèmia Valenciana de la Llengua. 2011. 569 p.

⁵⁰ Mesajo 16155 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2016-08-19).

⁵¹ www.youtube.com/watch?v=h1i_mgZKOzk

qua habitas Vinaròs, che la extrema nordo di Valencia-lando, de multa yari ante nun.

(Yorgos Partakanakis)⁵²

Kande me replikis⁵³ per indikar poemo kantata da lua frato ed askoltebla en Youtube⁵⁴ e per komentar ke ilca kantas bele e ke “*Espereble uldie il volos e povos kantar anke en Ido!*”, Partaka la Idisto respondis yene:

Mea frato agis kom kantisto e kompozisto dum kelka yari, kande, veninta de Valencia, ni probis e sucesis restar en Barcelona. Tamen, to eventis ye tre multa yari ante nun. Nun-tempe, il ne plus kantas, anke de multa yari antee, do ke mea frato kantez en Ido esas advere plu difikulta kam ke me povez tradukar aden Ido *La maredeueta* e mem *Vora el barranc :-)*⁵⁵

Yen do: deglitis parto del velo, ma, fortuneze, ne la tota velo. Le Partaka ya darfas — same kam irgu — gardar sua misterii e sekretaji. Li havas la yuro... partacar pri sua vivo. Importas ya la verki, ne la detali personal. Prie, yen certe merkenda versi da Fernando Pessoa:

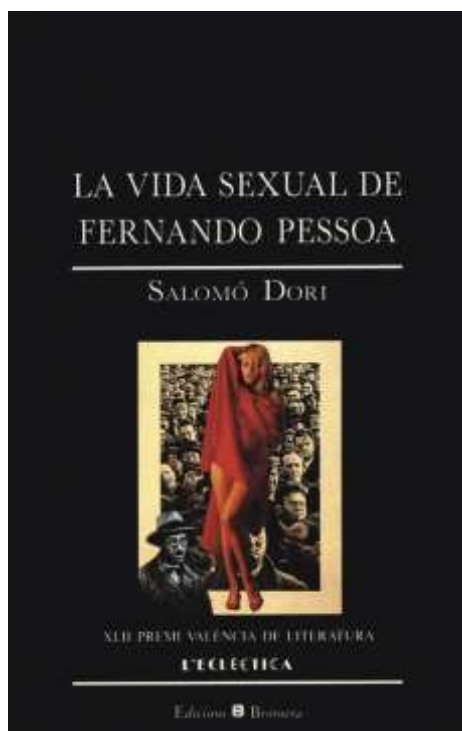
⁵² Mesajo 16156 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2016-08-19).

⁵³ Mesajo 16158 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2016-08-19).

⁵⁴ www.youtube.com/watch?v=RylAfg82Wr0

⁵⁵ Mesajo 16159 en la Yahoo-grupo IdoCatalàOccitan (2016-08-19).

Se, pos ke me mortos, on volos skriptar mea biografio,
Nulo es plu simpla.
Ol havas nur du dati — ta di mea nasko e ta di mea morto.
Inter l'una e l'altra kozo, omna dii es mea.⁵⁶

La maxim frapanta ligo inter la magna Portugalana poeto e Valencia esas forsan *La vida sexual de Fernando Pessoa* (“La sexuala vivo di Fernando Pessoa”), astoniva verko en la Valenciana, konsistanta ek parodiale teksti atribuita a kin de lua heteronimi e mi-heteronimi, da Salomó Dori, kolektiva pseudonimo di kin skriptisti naskinta en la urbo Alcoi, provinco Alicante, en Valencia-lando: Jordi Botella (n. 1958), Gustavo Cardenal, Pep Jordà (n. 1961), Ximo Llorens e Manel Rodríguez-Castelló (n. 1958). La verko atingis la finalo di Premi de Narrativa Vall d’Albaida (“Premio Vall d’Albaida pri Naraco”) en 1993, ganis la XLII Premi València de Literatura (“42ma Premio Valencia pri Literaturo”), anke en 1993, ed aparis che Edicions Bromera, en Alzira (1994). Pose publikigesis Portugalana traduko da Mário Ferreira che Palimpsesto, en Lisboa (2009).

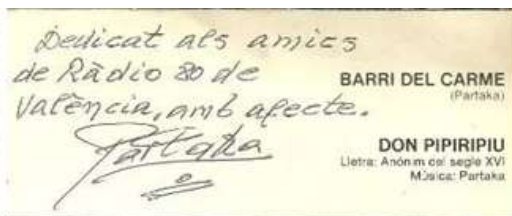
⁵⁶ *Originale: Se, depois de eu morrer, quiserem escrever a minha biografia, / Não há nada mais simples. / Tem só duas datas — a da minha nascença e a da minha morte. / Entre uma e outra coisa todos os dias são meus.* Skriptita da lua heteronimo Alberto Caeiro ye 1915-11-08 ed inkluzita en la kolekturo *Poemas Inconjuntos* (“Eskartita poemi”), publikigita unesmafoye (partale) en 1925.

1-2: Tombo-petri di Edward “Eddie” S. Partaka (1904–1975), Nebraska, Usa, e di Eleanor Beatrice *Pionk* Partaka (1925–2007), Michigan, Usa. **3:** Afisho pri la Nacional Expozo en Valencia, 1910 (litografuro da E. Pastor). **4:** Suisa pastoro Friedrich Schneeberger (1875–1926), qua lor ta Expozo recevis diplomo pro sua *Mikra Kurso di Ido*, en Hispana tradukuro da Manuel Escuder. **5:** Asistanti dil Ido-renkontro 2016 en Valencia: Hans Stuijbergen, Enric Baltasar (prezidanto dil Esperantisti Valenciana, kom vizitanto), Antonio Martínez, Donald Gasper, Eberhard Scholz, Robert Pontnau, Asya Randehed, Kjell Randehed e Konstantin Yegupov (mankas José García).

1

2

3

4

5

6

1: Kovrilo dil unesma disko da Partaka la kantisto (*Barri del Carme, Don Pipiripiu*, 1983). 2: Autografo da Partaka, en la Valenciana, sur la dopa kovrilo di exemplerlo di ca disko (tradukuro: “*Dedikata al amiki di Ràdio 80 di València, kun afeciono*”). 3: Kovrilo dil duesma disko da Partaka (*Per sempre més*, 1986). 4: Reverso di ca disko. 5: Partaka lor intervuiuo (*Catalunya Cristiana*, n-ro 632, 1991-10-31, p. 26). 6: Kovrilo dil triesma e lasta disko da Partaka (*Enigmàtic món*, 1991).

Vorto a Couturat

Tre estimata maestro Couturat:

Ho, yes! Quale mult altra samideani antee,
anke me poemifas per Idolinguo.

E yes, lor versifar, me certe permisas a me
certena licenci o liberesi, qui ne sempre sequas strikte
la regularo di nia kara e belega helpo-linguo internaciona.

Tamen, ne timez, maestro!
Me ya probas aplikar la logiko,
e to quo esas advere logikoza,
esas anke facile intelektabla e komprenebla.

Irga-kaze, prozo esas prozo, e poezio esas poezio;
e singla de li havas sua propra spirito, voco e maniero.

Restez kalma ed en paco, Couturat!
E nule suciez, maestro!
Me amas Ido.

(Partaka)

Barcelona (Katalunia), 8ma di decembro 2019.

J. Roís de Corella
(1435 – 1497)

Movos krulant la stelo tramontana

Movos krulant la stelo tramontana,
e le ciel', sam-temp, falos pecope,
la fairo alt koldeskos en la sfero
e, che l'infrac', on vidos la ter-centro,
tintit ye sang' prizentos su la luno
e, tote obskur, la sun' perdos la formo,
ante ke, iter, da me vu esos servita.

E mea korp', de haro til haluxo,
vu regardant, esez parpecigita
e, polveskint, ne havez sepulturo,
nek volez on tal kriminoza cindro;
nek darfez lang' dicar, per ula jiro,
"Bona repoz' " al anmo pardamnita,
se Deo las, ke me povez vidar vu.

E se ver es, ke me a vu dicis "damo",
perdez la yar' mea naskala dio,
e mea nom', ad omni abomininda,
ne esez, che l' mond', person' qua lun mencionez,
o, mem plu bon: del pensi dil homaro,
pasigez on ventatre mea eso.

On kredez fals la vivo, quan me vivis,
nul koz' de me restez en la planeto,
e se, ay-las!, d'ica korp' kelko restus,
esez manjat dal sovaja bestiaro:
singl animal' prenez nura centimo,
por ke centlok esez mea sepulkro;
ke l' cisa mond' ne trovez mea karno,
nek povez on duktar me a rivivigo.

(tradukita ed adaptita da Partaka en 2018)

Mourà's corrent la tramuntana ferma

Mourà's corrent la tramuntana ferma
e tots ensems los cels cauran en trossos,
tornarà fred lo foc alt en l'espera
i, en lo més fons, del món veuran lo centre,
tinta de sang se mostrarà la lluna
e, tot escur, lo sol perdrà la forma,
ans que jamés de mi siau servida.

E lo meu cos, del prim cabell fins l'ungla,
mirant-ho vós, sia partit en peces
e, tornat pols, no prenga sepultura,
ni reba el món tan celerada cendra;
ni es puga fer algú gire la llengua
a dir: "Bon pos" a l'ànima maleita,
si Déu permet mos ulls vos puguen veure.

E si és ver vos digui mai senyora,
no es trobe en l'any lo jorn de ma naixença,
mas lo meu nom, a tots abominable,
no sia al món persona que l'esmente,
ans del tot ras, de les penses humanes,
sia passat, com un vent, lo meu ésser.

Tinguen per fals lo que fon de mon viure
e res de mi en lo món no hi romangue,
e si per cas del meu cos gens ne resta,
sia menjar als animals salvatges.

Prenga'n cascú la part d'una centilla
perquè en tants llocs sia lo meu sepulcre;
que el món finit no es trobe la carn mia,
ni es puga fer que mai io ressuscite.

(skriptita c. 1458)

Teodor Llorente

(1836 – 1911)

Apud Ravino di Algadins

Apud Ravino di Algadins,
dolca odor' tanta es de oranjiero,
ke, por aromizar l'aero,
ne es en la mond' plu bon garden'.
Ibe es farm-dom', ed en ol rest
kindal amata memorajo;
l'anmo di me pro lu esas gajo
apud Ravino di Algadins.

Apud Ravino di Algadins,
al ciel' su erektas quar palmieri;
la vent', batante alo-lejere,
movas e plum' e trunk' di li.
Sur li, paseri, plura mil',
la kordion sorcas perbruisse.
Qua audar li povus tilravise
apud Ravino di Algadins!

Apud Ravino di Algadins
l'aquo fluant l'agrar' kovregas;
an ta speguli l' sun' brilegas,
e filin verda ektir la riz'.
Sonas tiktako en le mueley';
e lor sunkush', habil chasisti
di anadi brava iras al nesti
apud Ravino di Algadins.

Apud Ravino di Algadins
la palmin morge l'aer' movos,
a lu l' gardeni odoron donos,
e sua kantin le paser'.
Restos interne dil farm-dom'
dolc memoraji e bel imaji;
me ne plus povos, ve!, juar li
apud Ravino di Algadins.

(tradukita ed adaptita da Partaka en 2016)

Vora el barranc dels Algadins

Vora el barranc dels Algadins
hi ha uns tarongers de tan dolç flaire,
que per a omplir d'aroma l'aire,
no té lo món millors jardins.
Allí hi ha un mas, i el mas té dins
volguts records de ma infantesa;
per ells jo tinc l'ànima presa
vora el barranc dels Algadins.

Vora el barranc dels Algadins
s'alcen al cel quatre palmeres;
el vent, batent ales lleugeres,
mou son plomall i els seus troncs fins.
En ells, milers de teuladins
fan un soroll que el cor encisa;
qui oir pogués sa xiscladisa
vora el barranc dels Algadins!

Vora el barranc dels Algadins
l'aigua corrent los camps anega,
en sos espills lo sol llampega
i trau l'arròs verdosos brins.
Sona el tic-tac en los molins,
i en caure el sol, caçadors destres
a joca van d'ànecs silvestres,
vora el barranc dels Algadins.

Vora el barranc dels Algadins
mourà demà les palmes l'aire,
li donaran los horts son flaire
i sa cantúria els teuladins.
El mas, demà, guardarà dins
dolços records i imatges belles;
jo no podré gojar ja d'elles
vora el barranc dels Algadins!

(skriptita en 1904)

Me esas la paser'

Me ne hav la plumo
dil bela kardelo,
qua skarlate ed ore
tintas la printempo;
me ne hav la voco
dolca dil serin',
nek di la hirundo,
jolia e lejera,
ali transiranta
la maro senfin.

Me viv del almono,
quan humil' ne indijas,
e me es fortunoz!
La granin, qui falas
meze di la palio,
me prenas joyoz!

Pasez, gaya chaser’!
Serchez plu brava vildo,
e lasez me quiet!
Me esas hem-amiko.
Me esas la paser’.

(tradukita ed adaptita da Partaka en 2008)

“Pasero” (2015), aquarelo da © Florans Atlantis (n. 1972),
Iranana piktisto nun habitanta Istanbul, Turkia.

Jo sóc lo teuladí⁵⁷

Jo no tinc la ploma
de la cadenera,
que d'or i de grana
tiny la primavera;
no tinc la veu dolça
que té el rossinyol,
ni de l'oreneta,
joliva i lleujera,
les ales que creuen
la mar d'un sol vol.

Jo visc de l'almoina,
que a l'humil mai falla,
i em sent benastruc!
Lo gra, que en les eres
se perd entre palla,
replegue com puc!

⁵⁷ Fakte, la titulo original dil poemo esas *La cançó del teuladí* (“La kansono dil pasero”); tamen, quoniam me prizentas nura fragmento, me preferas l'altra titulo, e por l'originalajo e por la tradukuro. [Noto dal tradukinto]

Joiós caçador: passa!
Busca més brava caça,
i deixa'm quiet a mi!
Jo sóc l'amic de casa.
Jo sóc lo teuladí.

(skriptita en 1885)⁵⁸

“Paseri” (2018), oleo-pikturo da © Ebrahim Shahin, artista de Unionita Araba Emirii.

⁵⁸ Dato segun www.lluïsvives.com/obra/la-cano-del-teuladi/

Partaka
(n. 20ma y.c.)

Esas ti nokt'

Nokti amikal de festo e vagemeso
ig obliviar ul bitra memoraj',
plenig per joy' veini senkuraj
e trompas mem rara ne-drinkemeso.

Nokti e kafe', fumur' e bon konverso
igas la kap' tre stranje boliar,
la kordion puls, luktant' por sucesar,
e portas pac' ad anmo en la disperso.

Nokti e juar intensege la vivo
-forsan, plu tard, tal juo ne plus es-,
por acensar gradi de liberes'
e kuracar la muzo, quaza ornivo.

Nokti en Paris, València o Barcelona;
ne importas lok', se on pov lin partigar
kun irgu qua parsent onua sentar,
kand la spirit' en la sturmo resonas.

Esas ti nokt', qui shovas ni tempope
livar subite komfortoza lit';
esas ti nokt', qui, sempre kun profit',
vakuigas ni per pensi skripto-skope.

E lor audar la korni del vehili,
qui divenab nia hanuli urban,
vekas ankor la manui artizan,
qui, hodie yes, renuncas la klokili.

(tradukita ed adaptita dal auroro ipsa en 2019)

Són eixes nits

Nits d'amistat, de xala i de bohèmia
fan oblidar algun amarg record,
omplen de goig les venes del més mort
i fan el salt a una improbable abstèmia.

Nits de café, de fum i de conversa
fan el cervell estranyament bullir,
baten el cor, lluitant per reeixir
i duen pau a l'ànima dispersa.

Nits de gaudir intensament la vida
-potser demà tal goig ens fos negat-,
d'anar pujant graons de llibertat
i de guarir la musa malferida.

Nits de París, València o Barcelona;
no importa el lloc podent-les compartir
amb qualsevol que senta el teu sentir,
quan l'esperit en la tempesta trona.

Són eixes nits que, a voltes, ens empenyen
a abandonar, sobtadament, el llit.

Són eixes nits que, amb més o menys delit,
ens fan buidar pensades que estrenyen.

I quan sentim claxonejar els cotxes,
esdevinguts els nostres galls urbans,
encara són despertes nostres mans
que, de bell nou, reneguen dels rellotges.

(skriptita en 1985)

GLOSARIO

- adear:** adiar. (segun la Kataluna *adéu* e la Portugalana *adeus*)
- brev:** qua havas kurta duro. [AFHI]
- difikulta:** desfacila. [AFHI]
- heteronimo:** (1) persono kreita da skriptisto od artisto e havanta propra qualesi e tendenci, a qua la kreinto atribuas l'autoreso di un o plura de sua verki; (2) la nomo di ta persono. [AFGHIR]
- inshala:** interjeciono signifika lo sama kam *utinam*. [AFGHR] (del Araba إن شاء الله)
- Kataluna:** Kataluniana. [AFGHIR]
- kindo:** homo infanta o puera. [AG] (vorto olim oficala)
- metroo:** rel-voyo e lua instaluri, maxim-granda-parte subtera, uzata por rapida transportado di voyajanti en granda urbi e lua cirkumaji. [FGHIR]
- movemento:** ensemblo de agi ed esforci koordinata da grupo de personi qui volas atingar skopo partikulara, precipue en domeno social, kultural, artal o politikal. [AFHI]
- nexta:** maxim proxime sequanta ye spaco, tempo od ordino. [AG]
- Ocitanian:** Historial e kultural regiono en sud-westal Europa, maxim-granda-parte en sudala Francia, ube olim la Ocitan(ian)a esis la maxim parolata linguo. [AFHGIR] (en Idia on uzas anke la formo *Okcitanian*)
- quoniam:** konjunciono signifika “esante ke, considerante ke, donite ke, egarde ke”. [L]
- sed:** ma. [L] (vorto olim oficala, pose rienduktita da Andreas Juste kom sinonimo di *ma*, precipue avan vokalo, pro eufonio).
- sepulkro:** tombo. [AFHI]
- utinam:** konjunciono uzata por expresar forta deziro, quale se on dicus “plezez a(l)/ rezolvez (la) cieli/ cielo/ Deo/ dei/ fato/ fortuna ke...”, “eventez tale ke” (uzebla anke kom interjeciono). [L]

De Valencia-lando, regiono situata alonge la estala litoro dil Iberiana Peninsula, an Mediteraneo, en la teritorio dil Hispana stato, sonas la tri melodioza voci qui kompozas ica libro. Quar poemi da tri Valenciana bardi divers-epoka. Un de ili, Partaka, konocata Ido-skripto, tradukis oli a la Linguo Internaciona di la Delegitaro. Ta-skope il utiligis ed uzis omna potencialaji e virtualaji dil idiomo quan Andreas Juste judikis “preciz e klara, logikoz, belsona”, e tale, per talento, esorcio e persevero, il sucesis reproduktar la toni e nuanci dil dolca linguo Valenciana.

